

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä 18. kokous

Aihe: Vihreän siirtymän rahoitus

Aika: to 27.10.2022 klo 10.30-12.00

Paikka: Säätytalo, Sali 23, Helsinki / Teams

Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaan Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Hallitusohjelmassa todetaan, että päästövähennystoimet toteutetaan sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti ja niin, että kaikki yhteiskunnan osa-alueet ovat mukana. Ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää Suomen talouden rakenteiden laaja-alaista ja nopeata uudistamista vähäpäästöiseksi. Uudistamisen tahtia on myös nopeutettava uuden ilmastolain ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Vihreä siirtymä tukee talouden rakennemuutosta ja hiilineutraalin hyvinvointiyhteiskunnan rakentamista. Vihreä siirtymä on muutosta kohti ekologisesti kestävästä taloudesta ja kasvusta, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen ja fossiilisiin polttoaineisiin. Kestävä talous nojaa vähähiilisiin sekä kiertotalouteen ja luonnon monimuotoisuutta edistäviin ratkaisuihin. Siirtymän onnistuminen edellyttää, että ilmaston rinnalla huomioidaan muu ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys sekä oikeudenmukaisuuden eri näkökulmia. Korona-pandemia ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan ovat osoittaneet, että erilaisilla toimintaympäristön muutoksilla voi olla laajoja yhteiskunnallisia ja taloudellisia vaikutuksia. Venäjän aloittama sota Ukrainassa on johtanut tilanteeseen, joka on kiihdyttänyt koko Euroopan tarvetta jouduttaa vihreää siirtymää ja irtaantua fossiilisesta energiasta aikaisempaa nopeammalla aikataululla. Tilanteeseen etsitään ratkaisuja niin kansallisella tasolla kuin yhteisesti EU-tasolla.

Vihreää siirtymää tuetaan merkittävästi [Suomen kestävän kasvun ohjelmalla](#), jolla edistetään hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävästä kasvusta ja vauhditetaan siihen tarvittavia uudistuksia ja investointeja. Ohjelman rahoitus tulee EU:n kertaluonteisesta elpymisvälineestä (Next Generation EU), joista suurin ohjelma on elpymis- ja palautumistukiväline (RRF). EU hyväksyi asetuksen RRF:stä viime vuonna. Suomen osuus EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksista on noin 1,8 miljardia ja kokonaisrahoitus EU:n elpymisvälineen ohjelmista noin 2,6 miljardia euroa nykyhinnoin. Elpymisvälineen kautta kanavoitavasta rahoituksesta suunnataan puolet vihreään siirtymään. Avustuksia suunnataan kansalaisille, yrityksille ja kunnille ja muille yhteisöille vähähiilisiin investointeihin, tutkimukseen ja kehitykseen.

Vihreä siirtymä vaatii yrityksiltä suuria investointeja ja siinä yksityinen rahoitus on keskeisessä roolissa. Vihreä siirtymä avaa uusia mahdollisuuksia liiketoiminnalle ja viennille, jolloin myös tuotteiden ja palvelujen kädenjälkipotentiaali voi olla mittava. Työ- ja elinkeinoministeriön kesällä 2022 julkaiseman [raportin](#) mukaan Suomen tulee edistää rahoituksen suuntaamista vihreään siirtymään sekä ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi, että elinkeinorakenteen uudistamiseksi. Vihreään siirtymään liittyvät liiketoimintamahdollisuudet ovat keskeinen ajuri yritysten investoinneille Suomessa. Samalla kestävyyskriteerit ovat tulleet sijoitus- ja rahoituspäätöksiin muiden arviointikriteerien rinnalle.

Valtaosa vihreän siirtymän investoinneista on täysin markkinaehtoisia. Vastaavasti julkisen rahoituksen tehtävänä on täydentää yksityistä, jakamalla riskiä ja vivuttamalla rahoitusta erityisesti kapeikkoalueille.

Vihreän siirtymän työryhmä laatii ehdotuksia rahoituksen eri keinoista

Tammikuussa 2022 asetetun vihreän siirtymän työryhmän tarkoituksena on muodostaa kokonaisnäkemys vihreän siirtymän rahoituksesta. Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotuksia rahoituksen keinoista siirtymän vauhdittamisessa taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla. Vihreän siirtymän rahoituksen työryhmä valmistelee kehittämissuhteita siitä, miten julkinen ja yksityinen rahoitus voivat edistää kokonaisvaltaisesti hiilineutraaliustavoitetta, luonnon monimuotoisuutta ja muita ympäristötavoitteita sekä samalla edistää kestävästä kasvusta. Työryhmän [väliraportti](#) valmistui maaliskuussa. Väliraportissa on muodostettu kokonaiskuva työn keskeisestä sisällöstä ja esitetään suunnitelma työn jatkosta. Työryhmän loppuraportin on määrä valmistua marraskuun lopulla.

Hiilikädenjälki

Vihreä siirtymä tuo mukanaan myös uusia kasvun mahdollisuuksia, joista hyötyvät teknologiset edelläkävijät. Investoinnit vähäpäästöiseen liiketoimintaan ja uudet vähäpäästöiset tuotteet ja ratkaisut luovat uusia markkinoita. Uudet tuotteet ja ratkaisut voivat myös katalysoida innovointia taloudessa laajemmin ja sitä kautta parantaa yritysten suorituskykyä ja kiihdyttää tuottavuuskasvua. Tämän niin sanotun hiilikädenjälkivaikutuksen kautta Suomi voi vaikuttaa globaaleihin päästöihin kokoaan suuremmin ja samalla edistää (kestävää) talouskasvua. Hiilikädenjälki on mittari, jolla arvioidaan tuotteiden ja palveluiden positiivista ilmastovaikutusta. Kädenjälkeen ei lasketa toimijan omia päästövähennyksiä, vaan ainoastaan yrityksen tuotteiden ja palveluiden käytön seurauksena vältetyt päästöt.

Yleisesti kädenjäljen laskentametodit ovat vielä jokseenkin vakiintumattomia, joten toimialojen raportoimat kädenjäljet eivät välttämättä ole verrannollisia keskenään. VTT ja LUT-yliopisto julkaisivat vuonna 2018 menetelmän ja ohjeistuksen hiilikädenjäljen arviointiin. [Laskentaoppaan](#) mukaan toimija voi saada aikaan kädenjäljen joko välttämällä toisen toimijan hiilijalanjäljen syntymistä vaihtoehtoisella vähähiiliratkaisulla tai muuttamalla prosessia vähähiilisimmäksi. Laskentaopasta päivitettiin vuonna 2021 ja se kattaa yrityksen hiilikädenjäljen lisäksi myös ympäristökädenjäljen.

Vastuullisuus on kansainvälisen liiketoiminnan keskiössä. Suomen hiilikädenjäljen tasosta ei ole vielä selvää käsitystä ja Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n pian valmistuvassa selvityksessä tarkastellaan hiilikädenjälkeä Suomen rajojen ulkopuolella sekä kartoitetaan sen kehitysnäkymiä.

Kysymyksiä keskusteltavaksi:

- Mitkä ovat keskeisimpiä investointitarpeita vihreän siirtymän edistämiseksi?
- Miten julkinen rahoitus voi edistää vihreää siirtymää?
- Millä tavoin oikeudenmukaisuuden eri näkökohdat on huomioitava vihreän siirtymän rahoituksessa?